

СТАНОВИЩЕ

от д-р Даниела Христова Тасевска,
професор във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Велико Търново
на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен ‘доктор’
в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.2 Психология,
научна специалност 05.06.05. Педагогическа и възрастова психология.

Тема: ОНТОГЕНЕТИЧНА ДИНАМИКА НА ЛАТЕРАЛИЗАЦИЯТА НА ВНИМАНИЕТО
В УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ: ЕФЕКТИ ВЪРХУ АКАДЕМИЧНАТА УСПЕВАЕМОСТ И ИНТЕЛИГЕНТНОСТТА

Автор: Йоанна Росенова Андонова

Научен ръководител: доц. д-р Иванка Асенова

Автор на дисертационния труд е Йоанна Андонова, докторант към катедра „Психология“ при Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ и с научен ръководител доц. д-р Иванка Асенова.

Докторантът е представила дисертационен труд; автореферат, списък на 3 научни публикации по темата на дисертацията и приноси от дисертационното изследване. Представените материали и приложените документи свидетелстват, че кандидатът отговаря на изискванията на ЗРАС и Правилниците за приложението му.

1. Актуалност на тематиката на дисертационната разработка и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Предложеният за рецензиране дисертационен труд е посветен на значим за съвременното психологопедагогическо познание проблем – изследване на онтогенетичната динамика на латерализацията на вниманието в училищна възраст и нейните ефекти върху академичната успеваемост и интелигентността.

Полемизирането на подобни въпроси в съвременния образователен контекст се налага от съществуващи противоречия и дефицити както в теоретичен, така и в приложно-методически аспект. Действащите ДОО за академична успеваемост и интелигентността в училищна възраст, в контекста на училищното обучение предоставят добра платформа относно прилагането на разнообразни научно-изследователски подходи и иновативен методически инструментариум, необходим за теоретико-емпирично изследване на поставения проблем.

Авторката на дисертационния труд открива изследователски мотив за създаване на работеща методика, насочена към проследяване на ефектите на онтогенетичната динамика на латерализацията на селективното зрително пространствено внимание и на екзекутивното слухово вербално внимание от детска към зряла възраст върху общата интелигентност и академичната успеваемост. Върху аргументираното дефиниране на базисните хипотези са

определени обект и предмет на изследването, прецизно са формулирани изследователските задачи.

Познаване на проблема.

Формулираната тема подсказва, че в теоретичната интерпретация на невропсихологичните постановки за функционалната специализация на мозъка Йоанна Андонова търси качествени аргументи за актуализиране на идеите за вниманието като когнитивна активност, на която се базира целият спектър на индивидуална интелигентност и нивото на академична успеваемост. Андонова адекватно презентира теоретичните перспективи на вниманието както в класическата психологична концепция, така и в модерната доктрина на когнитивната невропсихология. Текстът впечатлява с аналитичната си дълбочина и с умението на докторанта да проследи в цялост многопластовата корелация и динамиката в релацията „възраст – пол – хемисферни асиметрии“. Успоредно с проучването на фундаментални когнитивистки и физиологични концепции авторката извежда и моделите за обяснение на латерализираното изпълнение на когнитивни задачи. Постигнато е обосновано синтезиране на понятийния апарат. Този факт убедително разкрива, че докторантът притежава завидна теоретична подготовка, но и изследователско умение да дискутира проблема в глобален аспект, чийто дискурс постепенно стеснява до избрания обseg и рамкира неговия анализ, съобразно целите на собствената експериментална програма.

Методика на изследването.

Сполучливо е подбрана методиката на теоретико-емпиричното изследване – структурно обособено в три части, които взаимно се обуславят и логически изграждат концептуалната рамка на дисертационния труд. Подходящо е използван изследователски инструментариум, който постига:

- конструктивно и полемично анализиране състоянието на поставения проблем в научната литература;
- адекватно операционализиране на експериментален дизайн за проследяване на зависимостта между онтогенетичната динамика на латерализацията на вниманието и академичната успеваемост и интелигентност в училищната възраст;
- целесъобразно систематизиране на съвременни становища, относно възрастово обусловената динамика на латерализацията на селективното зрително пространствено внимание и обусловената динамика на латерализацията на ексекутивното слухово вербално внимание;
- оперативно синтезиране на данни, изведени чрез допълнителни методи на проучване и анализ;
- статистическа обработка и обективно интерпретиране на емпирични данни, базирани на сравнителен анализ;

Оценявам избрания методически инструментариум като адекватен предвид дисертационните цели и задачи и продуктивен с оглед приложната насоченост на резултатите от проведения теоретичен анализ на обекта и предмета на научното изследване.

Характеристика и оценка на дисертационния труд.

По обем и структура представеният труд съответства на утвърдените изисквания за дисертационна разработка за присъждане на ОНС 'доктор'. В съдържателно отношение е логически разгърнат във въведение, три основни глави, обобщение, изводи и приноси.

Уводът /с. 5/ категорично обосновава актуалността на проблема, ясно очертава прицелните точки за психологопедагогическата практика и фиксира като водеща изследователската теза зависимостта между онтогенетичната динамика на латерализацията на вниманието и ефекти ѝ върху академичната успеваемост и интелигентността в училищна възраст.

Аргументирано е представен подборът на конкретната методика на изследване и е конкретизирана съдържателната последователност на изпълнение на поставените задачи, обусловени от дискурса на научния труд.

Глава първа /с. 7/ респектира с богата информираност на докторанта и задълбочена аналитичност при представянето на различни постановки за латерализацията на вниманието в определено сложна, мащабна в темпорален и концептуален аспект интердисциплинарна проблематика. Позоваването върху класически и по-нови теоретични трудове обхваща български и чуждестранни научни авторитети и се превръща в теоретична база за понятийно-дефинитивното и концептуално разгръщане на експерименталното изследване в Глава втора глава /с. 57/.

Тази глава представя дизайна на експерименталната програма и аргументира необходимостта от проверка на издигнатите хипотези чрез специално разработени методики за разполовяване на линии, за дихотично слушане, за диагностика на интелекта и оценяване на академичната успеваемост на изследваните лица. Изборът на методическия инструментариум очертава функционалната същност на поставените цел и задачи. Обектът на изследването е описан ясно и достатъчно информативно. Докторантката демонстрира умения и компетентност при представянето на методиката, организацията и етапите на провеждане на изследването. Методическият инструментариум е описан в детайли и логическа последователност. Изборът на методиките е аргументиран. Похвална е констатацията, че за статистическата обработка на данните е приложена методика за дисперсионен анализ (ANOVA).

Глава трета /с. 69/, обобщавайки целеположените маркери на експерименталното изследването, прецизно конкретизира анализа на резултатите. Ходът на анализа от експерименталната програма е в съответствие с теоретичния модел на изследването и разработения експериментален дизайн. Критериите за презентация на експерименталните интерпретации са възраст и интелигентност. Количественият и качественият анализ на получените резултати по изследваните величини добре представя динамиката на индикаторите преди и след провеждане на опитно-експерименталните дейности, като подходящо ги онагледява таблично.

Считам, че формулираните изводи от проведеното изследване са адекватни обобщения на получените от експерименталната програма емпирични данни, както и че са адекватни на акцентите от теоретичното изложение. Изказвам убеждението си, че в своята експериментална постановка разработката притежава практико-приложни достойнства, актуална е и обогатява разбирането за зависимостта между онтогенетичната динамика на латерализацията на вниманието и ефектите ѝ върху академичната успеваемост и интелигентността в периода на училищната възраст.

Приложеният към документите Автореферат на дисертационния труд адекватно отразява неговите основни положения и съответните научни приноси. Изразявам съгласие със самооценката на докторантката Андонова относно формулираните приноси, резултат от научно-практическата ѝ дейност при разработването на дисертационния труд и доказването на хипотезите на теоретико-приложното изследване.

Мнения, препоръки и бележки.

Предвид изискването за съдържателен баланс между основните глави на изложението при научни разработки от теоретико-емпиричен характер, то с основание отбелязвам, че в структурно, езиково и техническо отношение разработката отговаря на стандартите като Втора, Трета глави успешно представят технологията и анализа на резултатите от проведеното експериментално изследване, а формулираните Изводи са адекватни обобщения, както на психометрично получените резултати, така и на задълбочено презентирания концептуален модел в Първата теоретична глава.

Заключение.

В резултат от прочита на дисертационния труд „ОНТОГЕНЕТИЧНА ДИНАМИКА НА ЛАТЕРАЛИЗАЦИЯТА НА ВНИМАНИЕТО В УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ: ЕФЕКТИ ВЪРХУ АКАДЕМИЧНАТА УСПЕВАЕМОСТ И ИНТЕЛИГЕНТНОСТТА ” и въз основа на изведените в настоящото становище констатации относно научно-приложните приноси и демонстрираните задълбочени познания в изследваната психологическа област, то давам с убеденост своята положителна оценка и предлагам на докторант Йоанна Андонова да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор”.

16.02.2015 г.,

Велико Търново

Член на научното жури:

/проф. д-р Д. Тасевска/